● OB 70-LETNICI ROJSTVA EDVARDA KARDELJA

ČLOVEK — nosilec celovitosti

posamičnih in splošnih interesov

(Nadaljevanje s 1. strani)

V SZ je bil slušatelj na Leninovi univerzi, a ni zanemarjal dela, ki ga je imel kot predstavnik KPJ v Moskvi ter leta 1935 sodeloval tudi pri delu delegacije KPJ na sedmem kongresu Kominterne. Nekaj časa je bil tudi predavatelj na komunistični univerzi nacionalnih manjšin zahoda.

Po vrnitvi v domovino leta 1937 je vodil priprave za ustanovni kongres KP Slovenije, ki je bil aprila 1937 na Čebinah. Edvard Kardelj je pripravil tudi manifest, v katerem je med drugim opozoril na nevarnost, ki grozi Slovencem s strani fašističnih držav.

O samem kongresu je v svojem delu Trideset let po ustanovnem kongresu KPS zapisal:

»Največji pomen ustanovnega kongresa je prav v tem, da je v svojih sklepih upošteval porajajoče se družbene procese in z njimi za dolgo časa uskladil celotno politiko in akcijo partije, ki si je tako čedalje bolj pridobivala zaupanje množic. To zaupanje ji je omogočilo, da se je kljub svoji formalni nelagodnosti krepila in naposled postala vodilni faktor v političnem življenju slovenske družbe.«

Po končanem kongresu gre za nekaj časa v Pariz, kjer dela skupaj s tovarišem Titom pri reorganizaciji KPJ. S Titom sta se prvič srečala leta 1934 v Ljubljani ob pripravah na pokrajinsko konferenco septembra v Goričanah pri Medvodah. Skupni interesi in želje, da jih uresničita, sta ju povezali, soborca in prijatelja sta ostala več kot štiri desetletja.

Ustvarjalen in neumoren, kot je bil, ni miroval nikjer. Ko je bil leta 1938 ponovno zaprt, je v zaporu pisal delo Razvoj slovenskega narodnega vprašanja, o katerem sam pravi v uvodu k drugi izdaji, da delo ni pisano z namenom, da bi bilo izčrpna politična zgodovina slovenskega naroda, marveč s težnjo zbrati zgodovinske in teoretične argumente za neogibnost revolucionarne akcije pod vodstvom delavskega razreda.

Za tako akcijo so potekale priprave na različnih sestankih in konferencah, na katerih je bil prisoten in na njih imel tudi referate: v Bohinju, v Joštovem mlinu v Medlogu pri Celju; tam je imel Edvard Kardelj referat o mednarodnem položaju in govoril predvsem o stališčih do sporazuma, ki sta ga podpisala Stalin in Hitler. Udeležil se je tudi III. KP konference junija 1940 na Vinjem vrhu nad Dolskim, kjer je bil izvoljen za delegata za 5. državno konferenco, ki je bila v Dubravi v Zagrebu oktobra 1940.

S svojim delom v okviru KPJ, ki naj bi postala voditeljica v boju za pravičnejši in boljši svet, je nadaljeval tudi ob pričetku II. svetovne vojne. Jugoslavijo je zajela 6. aprila 1941. V teh težkih trenutkih se je izkazalo, da je bila položaju dorasla le partija.

Kakšen je bil njen program za akcijo proti okupatorju? Edvard Kardelj je zapisal:

»Politična linija KP Jugoslavije po aprilskem zlomu je bila jasna: voditi enotnost patriotskih sil v boju za nacionalno osvoboditev; nadaljevati oborožen odpor proti okupatorju v obliki diverzij in sabotaž; razkrinkati in izolirati izdajalsko reakcijo vseh barv pred ljudskimi množicami in utrditi vodilno vlogo delavskega razreda v narodnoosvobodilnem gibanju, ker je to nujen pogoj za dosleden boj; razkrinkati izdajalsko vlogo reakcionarnih krogov emigrantske vlade, ki so bili odgovorni za sramotno kapitulacijo; razvijati vsestranski boj proti okupatorju in njegovim domačim sodelavcem in izdajalcem; politično in organizacijsko pripravljati vseljudsko oboroženo vstajo, ki bo zanjo napočil ugoden čas.«

Pri izvajanju teh nalog je tudi aktivno sodeloval od začetka do zmagovitega konca narodnoosvobodilne vojne, do zmage socialistične revolucije, ki je pripeljala tudi do preobrazbe družbenih odnosov.

Njegovo delo ni bilo vezano samo na Slovenijo, ampak na vso Jugoslavijo. Bil je v Užicah, na prvem osvobojenem ozemlju, kjer je urejal Borbo, glasilo KPJ. Od tam se je vrnil v Slovenijo, kjer je bil nekaj časa v Ljubljani, leta 1942 pa odšel na osvobojeno ozemlje na Kočevsko, kjer je organiziral ljudsko oblast — NOO, ki so postali temelji enotnega sistema državne oblasti — od tal do vrha, kot piše sam. Po končani Roški ofenzivi se ponovno vrne v Ljubljano, da prek OF mobilizira ljudi za nadaljnji boj proti okupatorju. Sodeluje pri sestavljanju Dolomitske izjave marca 1943 in pri pripravah in volitvah delegatov za kočevski zbor oktobra 1943. Na tem zboru je bila izvoljena delegacija za II. zasedanje AVNOJ v Jajcu, kjer je Edvard Kardelj sodeloval pri sestavljanju sklepov, ki so postali temelji novi Jugoslaviji. Izvoljen pa je bil tudi za podpresednika NKOJ.

Leta 1944 je imel prve pogovore s tujimi politiki za priznanje nove Jugoslavije. Po odhodu iz Drvarja (kjer je bil med VII. ofenzivo) na Vis je imel sestanek s predstavniki kraljevske vlade pod vodstvom Ivana Šubašića. Pogovarja se z Molotovom in Stalinom. Deluje pri gradnji politične oblasti nove Jugoslavije in sodeluje pri sestavi prve ustave leta 1946.

Kljub velikemu delu, ki ga je imel kot aktivni politik, pa je nadaljeval s svojim delom kot znanstvenik, utemeljitelj našega samoupravnega socializma.

V svojih delih obravnava posameznika, njegov položaj in vlogo v družbi, kot je naša, ki si je sama pod vodstvom KPJ izbrala svojo pot v socializem. Obravnava in rešuje probleme, s katerimi se je srečevala na svoji poti tako pred II. svetovno vojno, med njo in po uspešno izpeljani revoluciji.

Članki, ki so nastajali in pomagali pri razvoju ljudske oblasti med NOB in ljudsko revolucijo, so izšli po vojni v skupni knjigi Poti nove Jugoslavije.

V delu Protislovja družbene lastnine v sodobni socialistični praksi govori o razvojnih oblikah družbene lastnine pri nas, pri čemer razloži, kje se je rodila ideja našega socialističnega samoupravljanja, katere idejni tvorec je prav on. Prav z njegovimi deli so tudi v tujini spoznali naš samoupravni socializem, katerega nadaljnje naloge je obdelal v svojem zadnjem delu Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

T. K.

● EKONOMSKE STANARINE V LJUBLJANI

POSTOPNO IN ENOTNO

(NADALJEVANJE S 1. STRANI)

Hieng: Omenili ste zavlačevanje. Kje je vzrok, da smo potrebovali več let za spoznanje o nujnosti prehoda na ekonomske stanarine, zdaj pa želimo v kratkem času narediti relativno velik skok?

Urbič: O teh zadevah smo govorili že vsaj dve leti in javnost o tem tudi obveščali. Stanje je precej pereče v vsej Ljubljani in temu primerno moramo priti do enotnejšega dogovarjanja in do sistemskih, enotnih rešitev.

Hieng: Kako pa ste v vaši občini pripravljeni na ta prehod in kako je z javno razpravo pri tem?

Predsednik izvršnega odbora samoupravne stanovanjske skupnosti naše občine **Jože Cvetkovič:** Javna razprava mora potekati predvsem v temeljih samoupravnih skupnostih, tj. v hišnih svetih, na zborih stanovalcev v krajevnih skupnostih in v združenem delu. Ustrezna koordinacijska telesa pod okriljem SZDL v KS in pod okriljem sindikata v združenem delu naj bi to javno razpravo vodila. Tudi v občini se ustrezno organiziramo, prek skupne inštruktaže v mestu in v občini bomo usposobljeni, da bomo tolmačili prehod na ekonomske stanarine.

Urbič: Inštruktaža bo del strokovne priprave. Aktivirati pa moramo vse občane, da bi sodelovali v javni razpravi s konkretnimi predlogi, ki naj bi jih čimprej tudi posredovali za uskladitev samoupravnega sporazuma o oblikovanju in postopnem prehodu na ekonomske stanarine.

Cvetkovič: Vsaka družina, vse delovne organizacije so dobile gradivo za javno razpravo. Razprava o osnutku bo trajala do 10. februarja, o predlogu pa od 20. februarja do 5. marca. Tako bo možno združiti vse koristne pobude in predloge ter jih upoštevati pri dokončni redakciji sporazuma.

Glavni in odgovorni urednik Nsk **Milan Pritekelj:** Tako normativno kot v praksi je našim delovnim ljudem in občanom zagotovljena socialna varnost. V danem primeru pa se bomo najbrž srečevali z družinami, ki bodo potrebovale pomoč pri reševanju tega problema. Ali obstaja sistemska rešitev oziroma predlog za zagotavljanje socialne varnosti družinam, ki bi jo potrebovali?

Cvetkovič: Poleg ustreznih pravilnikov je v sporazum vgrajen ustrezen inštrumentarij za solidarnostno reševanje problema stanarin različnih družin, tako da življenjski standard delavcev z nizkimi osebnimi dohodki in drugih ne bi bil prizadet.

Pritekelj: Stanovanje je dobrina, ki niti ni tako cenena — in v družbenih stanovanjih imamo tako bogastvo, da se moramo tega zavedati pa zanj seveda skrbeti ne samo pred zidavo, ampak tudi kasneje. V naši občini deluje Staninvest, vemo pa tudi za poskus v Štepanjskem naselju, ko so se stanovalci samostojno organizirali. Morda bi bilo zanimivo slišati kaj več o tem, ob dejstvu, ki mogoče bi lahko dal kakšne rezultate ali napotke.

Urbič: Najbrž res vsi še premalo cenimo, da je stanovanje gospodarska dobrina, premalo se zavedamo, da moramo z njo gospodarno ravnati. To odgovornost mora začutiti vsak stanovalec in jo mora vsak stanovalec nase tudi prevzeti. Od hiše do ulice itn. se bo treba dogovarjati, kako to gospodarjenje prevzeti in kako tudi upravljati z vsem tem. Ni naključje, da so stanovalci v novem Štepanjskem naselju z dokajšnjo odgovornostjo začeli samoupravno prevzemati gospodarjenje s posameznimi bloki. Na to so se tudi dokaj strokovno pripravili. Predlogi, ki so jih v pisni obliki posredovali naši samoupravni skupnosti in so naši ustrezni odbori o njih tudi razpravljali, bi bili koristni za vse stanovanjske skupnosti v Ljubljani.

Cvetkovič: Vzdrževanje in obratovanje hiš mora približati stanovanjskim soseskam. Primer iz Štepanjskega naselja je koristen napotek in pobuda za pravočasno organiziranje prebivalcev Fužin, Novih Jarš in še kje. Treba je preiti k ustanavljanju samoupravnih enot. Prav ob tej akciji pa je priložnost, da se hišni sveti oblikujejo tudi povsod tam, kjer jih še ni (pri nas v 25 primerih) in da se obnovijo tam, kjer niso obnovljeni. Zbori stanovalcev oziroma samoupravne enote pa naj se nato organizirajo v krajevnih skupnostih.

Hieng: Vsem lepa hvala za sodelovanje.

Po magnetofonskem zapisu: AM

● SPREJEM

Predsednik občinske skupščine Marjan Moškrič je povabil na novoletni sprejem predstavnike verskih skupnosti naše občine. V nagovoru je seznanil navzoče s smernicami za uresničevanje družbenega načrta naše občine 1976—1980 v letošnjem letu (Foto: D. J.)

● ZDAJ PA ŠE KONKRETNO O JAVNI RAZPRAVI

Najprej o osnutku, nato še o predlogu

Javna razprava o samoupravnem sporazumu bo tekla v dveh fazah. O osnutku se je začelo 10. januarja, zaključili pa jo bomo 10. februarja. Na osnovi pripomb bodo ljudbljanske stanovanjske SIS pripravile predlog samoupravnega sporazuma in ga dale ponovno v javno razpravo. Ta bo trajala od 20. februarja do 5. marca, nakar bodo samoupravne skupnosti v predlog samoupravnega sporazuma vgradile še morebitne predloge ter ga pripravile za sprejem s podpisovanjem. Izvoljeni predstavniki delovnih organizacij, samoupravnih skupnosti, zborov stanovalcev in krajevnih skupnosti bodo sporazum podpisovale od 10. do 20. marca. S 1. aprilom 1980 bo sprejeti samoupravni sporazum stopil v veljavo. Storjen bo prvi korak v uveljavljanju ekonomskih stanarin. Tako bo potem vsako leto do 1985. leta, ko bo dosežena polna ekonomska stanarina.

KDO JE NOSILEC JAVNE RAZPRAVE?

Nosilec politične odgovornosti za javno razpravo je v združenem delu sindikat, v krajevnih skupnostih pa socialistična zveza.

Nosilec strokovne odgovornosti za javno razpravo je občinska stanovanjska skupnost z delegati in delegacijami v združenem delu in delegati ter delegacijami v krajevnih skupnostih.

Zaradi družbenogospodarskega in družbenopolitičnega pomena začetka prehoda na ekonomsko stanarino, ki pomeni velik in dolgosežen prispevek k stabilizaciji in razvijanju samoupravnih družbenogospodarskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, nosijo odgovornost za javno razpravo tudi druge družbenopolitične organizacije in subjektivne sile, še zlasti zveza komunistov, katere člani se bodo aktivno vključili v vse temeljne sredine javne razprave.

KOORDINACIJSKI AKTIV V VSAKI DELOVNI ORGANIZACIJI IN KS

V pomoč uspešni izvedbi razprave se v sleherni delovni organizaciji na pobudo OO sindikata izoblikuje koordinacijski aktiv, ki ga sestavljajo vodilni predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov s predstavnikom delegacije za stanovanjsko SIS.

Prav tako se na pobudo predsednika KK SZDL oblikuje koordinacijski aktiv v krajevni skupnosti. Tudi tu ga sestavljajo predstavniki DPO in samoupravnih organov. Tu pa morajo biti vključeni še HŠ in zbori stanovalcev. Vlogo in odgovornost koordinacijskega aktiva prevzame predsedstvo KK SZDL.

ZA RAZLAGALCE ZADOLŽENI DELEGATI

Seveda bo treba samoupravni sporazum tudi razlagati, čeravno je ta dokaj razumljivo napisan in obrazložen. Prav bi bilo, da bi s pomočjo informativnih sredstev že pred zbori vsakomur pojasnili, za kaj gre, da bi bili zbori le za pojasnitev morebitnih nejasnosti in seveda priložnost za še izboljšanje ponudenega. Če se ponekod to ne bo dalo, bo veljalo podati kratko uvodno razlago. To so dolžni dati delegati za skupščino stanovanjske SIS in predstavniki sindikata ali SZDL. Da bo njim lažje, bodo 28. januarja podrobno inštruirani. Za pomoč in zvezo s strani občinske stanovanjske skupnosti, sindikata in SZDL pa so tudi že določeni aktivisti, ki so imeli inštrukcijo v mestu 11. januarja.

ZBORI DELAVCEV IN STANOVALCEV OD 28. JANUARJA DO 10. FEBRUARJA

Ko je občinski koordinacijski odbor za vodenje javne razprave načrtoval aktivnost in organizacijo javne razprave, je glede na zimske šolske počitnice delovnim organizacijam in krajevnim skupnostim predlagal, da čas od 1. do 28. januarja izkoristijo za razprave v organih in organizacijah ter za priprave za zbore s čimboljšimi informacijami. V času od 28. januarja do 10. februarja pa organizirajo zbore delavcev v združenem delu in zbore stanovalcev z zbori hišnih svetov v krajevnih skupnostih. Ta čas naj ne bi zasedali občinski organi.

S tem bo zaključen temeljni, najširši in najvažnejši del javne razprave. Drugi del bo potekal bolj v samoupravnih organih in delegatskih skupščinah.

S. G.

● DELEGATSKA POTA

Delegatska križišča in stičišča

Kakšna in kako dolga je delegatska pot? Pot, po kateri naj bi krenile želje, pobude in pripombe delovnih ljudi in občanov z namenom, da bi bile upoštevane in uresničene. Začetek te poti je v delovni organizaciji ali v krajevni skupnosti. Zato se samo po sebi zastavlja vprašanje, kako delovni ljudje in občani poznajo svojega delegata in seveda, kako ta prenaša njihove interese iz temeljne delegacije vse do republiške skupščine ali še dlje.

Franc Hrovat je vodja moščanske skupine delegatov za zbor občin SR Slovenije, obenem pa je tudi delegat temeljne delegacije v krajevni skupnosti Dolsko. Delegat je že drugo mandatno obdobje in je v tem času prišel do marsikaterih spoznanj in izkušenj. Nekatere od teh je povedal tudi v našem pogovoru.

Kakšna je povezava krajana z delegatom?

Moram reči, da je slaba, kajti delegati so preveč obremenjeni s številnimi sejami ter s preobsežnim in dostikrat slabo pripravljenim gradivom. Zato dobro opravljati delegatsko dolžnost ni lahka naloga. Gradivo, ki naj bi ga obravnavala republiška skupščina, dobi le delegat in ne temeljna delegacija v krajevni skupnosti. Tako je odvisno le od njega, če bo z gradivom seznanil tudi druge. Prav zato smo na eni zadnjih sej naše skupine predlagali, naj bi o nekaterih najpomembnejših zakonih ali predpisih razpravljali pred sprejemom v republiški tudi občinski skupščini. Tako bi bili s tem seznanjeni tudi delegati v temeljni delegaciji.

Se vam je morda kdaj primerilo, da ste pripombo ali pobudo krajana prenesli vse do republiške skupščine?

Ne, takega primera še ni bilo, kajti vse pripombe pridejo najprej na zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine. Poznam pa primer, ko je temeljna delegacija iz delovne organizacije — bila je to tovarna Jufon — postavila delegatsko vprašanje, ki je nanj odgovorila republiška skupščina.

Prej ste omenili, da slabo pripravljano in preobširno gradivo postaja čedalje večja ovira pri delegatskem sporazumevanju. Kakšno pa naj bi bilo dobro gradivo?

Rekel bi: kratko in razumljivo. Recimo, našo skupino zelo moti, da je le malokrat na voljo več različic kakega predpisa, zakona ali odloka. Če pa različice so, navadno nimajo obrazložitve. Delegati tako ne vemo, kakšne so posledice take ali drugačne odločitve. Tudi ni kratkih povzetkov gradiva. Sploh pa je narobe to, da nas s stališči teles republiške komisije velikokrat seznanijo šele tik pred sejo. Če bi bili delegati z njimi seznanjeni prej, bi se marsikdaj laže in bolje odločili.

Ima tudi vaša skupina, kot nekatere druge delegacije, težave s sklepčnostjo sej?

Niti ne. Mi imamo to še kar dobro urejeno. Vendar čutimo, da je skupina enajstih ljudi za tako pomembne odločitve premajhna, saj smo sklepčni že, kadar nas je na sestanku le šest. Zato smo tudi predlagali, da povečamo število delegatov tako v naši skupini kot tudi v skupini za republiški zbor združenega dela.

Delegatska pot naj bi imela mnogo križišč. Sodelovati bi morali z vsemi, ki lahko kakorkoli prispevajo k boljšemu delu skupine. Pa je to vedno mogoče?

Vidite, zdaj bom povedal tisto, kar rečem malokrat in še tistikrat bolj po tihem. To namreč, da smo pri svojem delu popolnoma samostojni, lahko bi rekel preveč samostojni, morda celo osamljeni. Pogrešamo več sodelovanja z občinskimi organi, kajti opažamo, da je v drugih občinah to bolje urejeno. Ta povezanost ne bi bila koristna le za delegata, temveč za nas vse.

DARJA JUVAN

Iz občinskih glasil ljubljanske regije

Predsedstvo občinske konference SZDL Vič-Rudnik je na svoji zadnji seji obravnavalo problematiko delovanja KS in priprave na prostorsko preoblikovanje. Dogovorili so se, da morajo KS sprejeti programe prostorskega preoblikovanja najkasneje do 20. januarja, ti programi pa bodo podlaga za izdelavo skupnega programa in osnova za pripravo ustreznega akta o razpisu referenduma. Akt o razpisu naj bi sprejela občinska skupščina na februarski seji, po pripravah pa naj bi bil referendum 6. aprila.

●

Prostori ob Tržaški cesti, v katerih trenutno deluje postaja milice Vič, so skrajno nefunkcionalni, saj so miličniki stiskajo v dveh stanovanjih v stanovanjskem bloku. Nič kaj prijetno ni stanovalcem bloka, ko odhajajo vozila na službene vožnje in ko sredi noči pod njihovimi okni zavija sirena ali razgraja ponočnjak, ki so ga pripeljali na postajo. Sicer pa temu kmalu ne bo več tako, saj bodo viški milicniki kmalu dobili novo postajo na križišču Tbilisijske in Tomažičeve ulice.

●

Predsedstvo OK SZDL je posredovalo vsem zborom občinske skupščine Vič-Rudnik v potrditev predlog, da bi letošnji občinski praznik, ki ga Vičani praznujejo 27. aprila, praznovali v Horjulu.

IG